

Досвід удосконалення підготовки керівників у галузі охорони здоров'я з питань менеджменту якості медичної допомоги

Гойда Н.Г., Горачук В.В.

Резюме. Представлено результати діяльності НМАПО імені П.Л. Шупика щодо підготовки керівників у галузі охорони здоров'я України з питань менеджменту якості медичної допомоги. Показано, що кількісні, структурні та якісні перетворення навчальних планів і програм відповідають міжнародним освітнім стандартам з урахуванням потреб населення нашої країни в якісній медичній допомозі.

Ключові слова: якість медичної допомоги, підготовка керівників, навчальний план і програма.

Актуальність проблеми. Проблема якості медичної допомоги населенню в більшості країн світу розглядається як основа національної політики в сфері охорони здоров'я, що обумовлено розвитком і вдосконаленням міжнародної системи стандартизації, необхідністю успішної діяльності медичних закладів різних форм власності в умовах ринкової економіки, підвищенням вимог населення до якості медичної допомоги, посиленням уваги суспільства до кінцевих результатів медичної діяльності [2, 9, 10]. Політика і стратегія ВООЗ, спрямовані на досягнення системами охорони здоров'я найбільш повного потенціалу для здоров'я населення та поліпшення медичного обслуговування, ґрунтуються, зокрема, на принципах постійного поліпшення якості медичної допомоги. Так, Люблянська хартія у 1996 р. проголосила одним з обов'язкових принципів реформування систем охорони здоров'я в Європі спрямованість на безперервне покращення якості медичної допомоги та підвищення її ефективності; в документі «Здоров'я-21: Основи політики и досягнення здоров'я для всіх в Європейском регионе ВОЗ» (1999) вирішення питань керівництва і забезпечення якості медико-санітарної допомоги визначено одним із провідних завдань для поліпшення здоров'я населення.

В Україні державне регулювання якості медичної допомоги забезпечується низкою нормативно-правових актів з відповідними концептуальними підходами до міжнародних вимог [3–5, 7, 8]. Зокрема, Законом України

від 7 липня 2011 р. № 3612-VI «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві», Програмою економічних реформ в Україні на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» проголошено головну мету реформи медичного обслуговування – поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного й справедливого доступу всіх громадян до медичних послуг належної якості. Прийнято низку стратегічних галузевих нормативних документів: Концепція управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року (Наказ МОЗ України від 1 серпня 2011 р. № 454), Галузева програма стандартизації медичної допомоги на період до 2020 року (наказ МОЗ України від 19 вересня 2011 року № 597), а також наказів МОЗ України, регулюючих оперативну діяльність закладів охорони здоров'я з питань забезпечення якості медичної допомоги.

Згідно з міжнародними стандартами систем якості за управління якістю відповідальний керівник установи, який в рамках менеджменту якості здійснює планування, забезпечення, оцінку і контроль якості. Вищезазначене потребує відповідної підготовки управлінських кадрів на до- та післядипломному рівні [1, 6, 11].

Мета дослідження. Вивчити та поширити досвід підготовки слухачів циклів спеціалізації та передатестаційної підгото-

вки за фахом «Організація і управління охороною здоров'я» з питань управління якістю медичної допомоги у НМАПО імені П.Л. Шупика.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами дослідження слугували нормативні й методичні документи, які регламентують управління якістю в системі охорони здоров'я України, навчально-методичні матеріали для слухачів за фахом «Організація і управління охороною здоров'я», дійсні до 2010 р., та розроблені працівниками кафедр НМАПО імені П.Л. Шупика навчально-методичні матеріали за темою за 2011–2013 рр. Використані методи системного підходу та системного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення. Системний аналіз чинних до 2010 р. навчально-методичних матеріалів післядипломної освіти з питань управління якістю медичної допомоги засвідчив обмеженість програми і навчального плану двома аудиторними годинами: семінарським заняттям у програмі циклу спеціалізації та практичним заняттям у циклі передатестаційної підготовки. Розгляд окремих питань управління якістю передбачався у складі тематичних розробок із загального менеджменту, а отже, не створював у слухачів цілісного сприйняття менеджменту якості як найактуальнішої у період реформування галузі підсистеми загального управління медичним закладом, що не сприяло глибокому розумінню проблеми якості з орієнтацією на виклики сьогодення, потреби пацієнтів, персоналу і фінансових можливостей держави їх задовольняти.

Саме тому керівництвом НМАПО імені П.Л. Шупика із залученням науковців кафедр управління охороною здоров'я, медичної статистики, медичної інформатики та філософії в рамках проекту ЄС «Сприяння реформі вторинної медичної допомоги в Україні» створена багатопрофільна програма післядипломної півторарічної підготовки керівників медичних закладів за спеціальністю «Управління охороною здоров'я», навчальні плани і програми циклів передатестаційної підготовки за очно-заочною (дистанційною) формою навчання з включенням розділів із питань якості медичної допомоги та

тематичного вдосконалення щодо управління якістю медичної допомоги.

До складу багатопрофільної програми, яка містить 10 навчальних модулів, входять два модулі (основний і факультативний), присвячені менеджменту якості.

Обсяг основного модулю складає 108 аудиторних годин, зокрема, 10 лекційних, 40 семінарських, 52 години практичних занять, 54 години самостійної роботи, і 6 годин для контролю знань.

Структуру модулю складають теми, присвячені концептуальним підходам до управління якістю медичної допомоги, а також основним положенням теорії і практики менеджменту якості. Послідовно розглядаються історична трансформація менеджменту якості в охороні здоров'я, вже традиційні (акредитація закладів охорони здоров'я, ліцензування медичної практики, сертифікація спеціалістів, стандартизація лікувально-діагностичного процесу), а також найсучасніші технології і методи управління якістю (управління ризиками в системі охорони здоров'я, клініко-економічний і фармакоеконічний аналіз, оцінка медичних технологій, клінічний аудит, управління інноваціями в системі якості, організаційна культура і управління персоналом, самоменеджмент).

Тема «Управління якістю страхових медичних послуг» у структурі факультативного модулю «Робота ЛПЗ у системі медичного страхування» в разі вибору слухачем дозволяє оволодіти інструментами забезпечення якості медичних послуг в системі медичного страхування та внутрішнього контролю якості страхових медичних послуг. Тривалість навчання за вказаною темою 10 годин, з них 2 лекційних, 4 – семінарських, 4 – практичних заняття з контролем знань у загальному заліку по модулю.

Навчання слухачів за освітньою програмою для півторарічної підготовки за фахом «Управління охороною здоров'я», зокрема, з питань управління якістю медичної допомоги, відповідає стандартам Всесвітньої федерації медичної освіти та Європейського регіонального бюро ВООЗ стосовно програм післядипломної освіти для управлінських кадрів системи охорони здоров'я і розпочато в

академії з вересня 2011 р. За цією програмою вже пройшли підготовку більше 60 слухачів з усіх регіонів України.

Для слухачів, які охоплені традиційними формами очної післядипломної освіти на циклах передатестаційної підготовки терміном 1 місяць, передбачена можливість тематичного вдосконалення «Управління якістю медичної допомоги як механізм підвищення її ефективності» тривалістю 39 годин (1 тиждень), з яких 4 години відведені для викладання лекційного матеріалу, 18 годин – для практичних занять, 17 – для семінарських, у тому числі, 2 години – для контролю знань. На запропонованому циклі тематичного вдосконалення з 2012 р. навчалось 49 керівників закладів охорони здоров'я різних рівнів медичної допомоги.

З 2013 р. на кафедрі управління охороною здоров'я впроваджена очно-заочна (дистанційна) форма навчання на передатестаційному циклі з включенням до його програми блоку лекційного матеріалу з питань управління якістю медичної допомоги обся-

гом 10 годин з одночасним самоконтролем знань методом комп'ютерного тестування. Навчання на цьому циклі пройшли 35 студентів із різних регіонів України.

За змістом навчальні плани і програми циклу передатестаційної підготовки за очно-заочною формою навчання та тематичного вдосконалення максимально наближені до тематичного наповнення модулю «Управління якістю медичної допомоги» півторарічної програми підготовки слухачів.

Висновки. Таким чином, за період 2011–2013 рр. у НМАПО імені П.Л. Шупика відбулась розробка і впровадження інноваційних технологій навчання слухачів за фахом «Організація і управління охороною здоров'я», зокрема, з питань якості медичної допомоги, і приведення таким чином в певній частині структури, змісту і термінів підготовки фахівців громадського здоров'я у відповідність до міжнародних освітніх стандартів з урахуванням потреб охорони здоров'я нашої країни в якісній медичній допомозі.

Список використаних джерел

1. Вороненко Ю.В. Проблеми забезпечення якості кадрових ресурсів системи охорони здоров'я України / Ю.В. Вороненко // Охорона здоров'я України. – 2008. – № 3. – С. 20–21.

2. Задоволеність медичною допомогою як критерій якості її надання / Децик О.З., Кольцова Н.І., Самотовка О.Л. [та ін.] // Медичні перспективи. – 2010. – Т. XV. – № 1. – С. 71–74.

3. Дзяк Г.В. Підходи до визначення стратегії підвищення якості медичного обслуговування в Україні, гармонізовані з загальноєвропейськими методами / Дзяк Г.В., Лехан В.М., Крячкова Л.В. // Медичні перспективи. – 2010. – Т. XV. – № 1. – С. 6–9.

4. Лехан В.М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / Лехан В.М., Слабкий Г.О., Шевченко М.В. – К., 2009. – 50 с.

5. Москаленко В.Ф. Організаційно-методичні аспекти підвищення якості медичної допомоги в Україні / Москаленко В.Ф., Грузева Т.С., Галієнко Л.І. // Медичні перспективи. 2010. – Т. XV. – № 1. – С. 123.

6. Про затвердження Концепції управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року : Наказ

МОЗ від 1 серп. 2011р. № 454. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://news.yurist-online.com/laws/37323/>–

Назва з екрану.

7. Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» : Указ Президента України від 27 квіт. 2011 р. № 504/2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.president.gov.ua/documents/13492.html> – Назва з екрану.

8. Рекомендації щодо вдосконалення системи управління якістю медичної допомоги в Україні: інструменти управління якістю : Проект ЄС «Сприяння реформі вторинної медичної допомоги в Україні» // Представництво Європейської Комісії в Україні. – К., 2009. – 44 с.

9. Руководство по разработке стратегий обеспечения качества и безопасности с позиции систем здравоохранения / Европейское региональное бюро Всемирной организации здравоохранения, 2008. – 86 с.

10. Слабкий Г.О., Дудіна О.О. Основні міжнародні підходи до визначення і формування основ політики поліпшення якості медичних послуг / Г.О. Слабкий, О.О. Дудіна // Охорона здоров'я України. 2008. – № 4. – С. 119–120.

11. Про затвердження Концепції розвитку вищої медичної освіти в Україні : Наказ МОЗ України і АМН України від 12 верес. 2008 р. № 522/51. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uazakon.com/documents/date_c0/pg_gbc_rss.htm – Назва з екрану.

Опыт совершенствования подготовки руководителей здравоохранения по вопросам менеджмента качества медицинской помощи

Гойда Н.Г., Горачук В.В.

***Резюме.** В работе представлены результаты деятельности НМАПО имени П.Л. Шупика по подготовке руководителей здравоохранения Украины по вопросам менеджмента качества медицинской помощи. Показано, что количественные, структурные и качественные преобразования учебных планов и программ соответствуют международным образовательным стандартам с учетом потребностей населения нашей страны в качественной медицинской помощи.*

***Ключевые слова:** качество медицинской помощи, подготовка руководителей, учебный план и программа.*

Experience improvement training leaders health quality management for health care

Goyda N., Gorachuk V.

***Summary.** This paper presents the results of National Medical Academy of Postgraduate Education named by P.L. Shupyk to prepare the leaders of health of Ukraine for the quality management of medical care. It is shown that quantitative, structural and qualitative changes of curricula and educational programs meet international standards to meet the needs of our population in high-quality medical care.*

***Keywords:** quality care, training managers, curriculum and program.*